

Et revolusjonært sosialdemokratisk parti

Taler

Emil Stang d.y.

Dato

2 mars 1919

Sted

Petrograd

Omstendigheter

(oversatt fra tysk) Den kommunistiske Internasjonalens 1. kongress

- 1 Kamerat Stang (Norge): Det norske Arbeiderparti er det eneste sosialistiske
partiet i Norge, derfor har det i dag tilhengere fra alle sosialistiske retninger
blant sine medlemmer. Det norske Arbeiderparti er et legalt, parlamentarisk
arbeidende parti, men betegner seg også som et revolusjonært sosialdemokratisk
5 parti.

Vinteren 1916-17 hadde vi svært store problemer med matvare- og
brensels situasjonen, i Norge, og stemningen blant arbeiderne var temmelig
revolusjonær. Partiets sentralstyre og fagorganisasjonen erklærte at hvis
10 regjeringen ikke etterkom arbeidernes krav, ville arbeiderne ta i bruk sterkere
virkemidler mot statsmakten, samt at det snarest ville bli sammenkalt en
kongress for partiet og fagorganisasjonen. Verken kongressen eller bruken av
sterkere virkemidler ble gjennomført, noe arbeiderne ble ganske opprørt over.

- 15 Vinteren 1917-18 ble de første arbeider- og soldatrådene dannet, og våren 1918
avholdt de en kongress. Arbeiderrådenes kongress erklærte i en proklamasjon at
arbeiderrådene snarest skulle fremme forskjellige krav, bl.a. åttetimersdag, og at
de skulle ha til hensikt å ta over hele den norske forvaltningen. I de forskjellige
partiavdelingene og arbeiderrådene ble partiets stilling ivrig diskutert.
20 Sentralstyret og hovedorganet (redaktør Vidnes) tok bestemt stilling mot
arbeider- og soldatrådene, mot bolsjevismen og mot de revolusjonære
tendensene overhodet. De ønsket ikke proletariatets diktatur, men en videre
demokratisk utvikling. Mot dem kjempet et stort flertall av de forskjellige lokale
partiavdelingene.

25

Under landsmøtet påsken 1918 foreslo det revolusjonære mindretallet i
sentralstyret at partiet skulle erklære seg som et revolusjonært parti, men et parti

30 som i første rekke skulle arbeide parlamentarisk og samtidig hilse arbeider- og
soldatrådene velkommen. Landsmøtet vedtok dette forslaget med 159 mot 126
stemmer. Partiet som tidligere var medlem av den 2. Internasjonale, vedtok
også å slutte seg til Zimmerwald-internasjonale. Da høyrefløyen ikke ønsket å
tre inn i sentralstyret, ble hele styret besatt med medlemmer fra venstrefløyen.
Hovedorganet "Social-Demokraten" har under den nye ledelsen bestemt tatt
35 stilling for den russiske bolsjevismen, Spartakus-forbundet og de øvrige
venstreorienterte sosialdemokratiske partier.

Som man kan se, er partiet et legalt og parlamentarisk parti, som samtidig også
er rede til å ta i bruk revolusjonære kampmidler. Det har ikke erklært seg mot
40 den demokratiske parlamentarismen og for rådsforfatningen, selv om det også
har anerkjent arbeider- og soldatrådene som revolusjonære kamporganer.
Forfatningsspørsmålet blir imidlertid diskutert med stor interesse i alle aviser og
arbeiderforeninger. Fagorganisasjonen var tidligere fullstendig i hendene på
høyrefløyen, og alle viktige forslag fra den såkalte "Fagopposisjonen" ble avvist
45 med stort flertall på fagkongressen høsten 1917. Imidlertid er stemningen blitt
svært endret også i fagforeningene, og i 1918 har de store forbundene
"Arbeidsmandsforbundet" (gruve- og byggearbeidere osv.) og "Jern- og
metallarbeiderforbundet" gått over til venstrefløyen.

50 De revolusjonære stemningene i Norge ble videre forsterket etter den tyske
revolusjon. Begge fløyene i partiet kunne derfor finne sammen i et felles
revolusjonært arbeid. Partiets sentralstyre og fagorganisasjonen er nå enige om
følgende:

55 1) å arbeide med alle midler for gjennomføringen av det sosialdemokratiske
programmet,

2) å forberede etableringen av arbeiderråd, men uten å sette i verk disse og

60 3) straks organisere soldatrådene som agitasjonsorganer innen hæren.

Som man ser, er spørsmålet om helt å forlate den demokratiske linjen og erklære
seg for proletariats diktatur gjennom en rådsforfatning, av den største betydning for
Det norske Arbeiderparti. Jeg er personlig overbevist om at utviklingen av
65 verdensrevolusjonen vil føre med seg at partiet tar en klar stilling i dette
spørsmålet.

Nå har partiledelsen foreløpig ikke hatt anledning til å ta stilling til dette spørsmålet, den hadde heller ikke sett innbydelsen til denne kongressen innen jeg forlot Kristiania. Derfor kan jeg ikke ta stilling til den nye kommunistiske internasjonale, før jeg har konferert med mine kolleger i sentralstyret. Imidlertid vil jeg med den største interesse ta del i det forberedende arbeidet og legge frem resultatet av vårt arbeid for Det norske Arbeiderparti. Jeg håper at også Det norske Arbeiderparti, som hittil har utviklet seg i en revolusjonær retning, blir i stand til å yte et handlekraftig bidrag til verdensrevolusjonens seier.

Kilde

Åsmund Egge & Vadim Roginskij (red) : "Komintern og Norge". Oslo 2006, s.33-34.

Emner

Kommunisme, Sosialisme

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/et-revolusjonaert-sosialdemokratisk-parti>